

т. зв. Скимна, Страбона, Діона Хрисостома (Λόγος Βορισθεντικός), Діонисія Періетета, Арріана (Перипл), Птолемея, Агатемера, Маркіяна, Стефана Византійського, анонімного Перипла, Ἀναφέτος εἰκονέων, Υποτοπωσίς χεωγραφίας і Никифора Влеммида. Видавець подає текст з найкращих рецензий і переклад росийський; думку-ж про коментарий екзегетичний мусів відкинути задля великої трудності і відкласти колись на дальше. Се, певне, дуже шкода, але мусимо подякувати видавцю й за те й пожадати скоршого виходу дільших частин.

М. Г.

Антоновичъ В. Б. Раскопки въ странѣ Древлянъ (Матеріалы по археологіи Россіи, издаваемые императорскою археологическою комиссию, № 11, Древности Юго-Западного края). СПб. 1893. 78 ст. + 7 планів, in fol.

Не вважаючи на цікавість, з якою звертають ся до археології тепер навіть, в ширших верствах громадських, не вважаючи на добрі поверхні обставини, істнованнє специальних товариств з значними засобами, інституцій (як петербурський археологічний інститут), музеїв періодичних з'їздів, не можна сказати, щоб становище сеї науки на Україні було веселе.

Значну, як не більшу частину розкопувань ведуть аматори, або люди не конче приготовані; дневники розкопувань видають ся in extenso доволі рідко, колекції часто укривають ся в приватних зборах, без публікації, так що довідатись часом можна хіба з побіжних і непевних звісток часописних або з зносин особистих; дуже мало, майже зовсім бракує загальних систематичних оглядів здобутих даних, так що в значній мірі ся наука зостається rudis indigestaque moles, серед якої орієнтують ся хіба кілька одиниць — спеціалістів, що на протягу довгих літ слідили й ловили всякій припадкові звістки й факти.

Тим важнійше місце в такому стані науки займають систематизовані, науково оброблені результати кількох рік, з невниманням ведених, розвідок, як вище відзначена праця проф. Вол. Антоновича. Взявши думку вислідити тип похоронний деревлянського народу й етнографічні його граници, він кілька рік робив розкопування з такою метою і в сумі розкопав 261 могил (тим часом як усіх могил на тій території розкопано 315); з сего числа на тип, що проф. Антонович відносить до Древлян, припадає 245; додавши до сего 44 могили, науково розкопані й сумлінно опубліковані д. С. Гамченком (Житомирський Могильникъ, Жит., 1888), мати мемо коло 300 могил, число, на якому вже справді можна робити певні виводи про похоронний тип і культуру місцевих мешканців. З сего погляду деревлянському народу, так занедбаному в історичних джерелах, почастило більш, як інчим, бо інші славянські народи України (окрім ще хіба Сіверян) не мають так багато археологічного матеріалу і подібних монографій. Виводи з деревлянських вислідок проф. Антоновича були й раніш в якісь мірі відомі з коротких рефератів (напр. в Чтеніях Київськ. істор. товариства); тепер вони подані вповні. Згадана праця складається з двох частин — вступної

розправи, де подані виводи з розкопувань (с. 1 — 23) й автентичних дневників (с. 25—78). Могили сеї категорії не дуже багаті змістом, але все таки зібраний матеріял дає докладне розуміння культури — хліборобського й скотарського промислу, істновання рукомесл (між інчого оброблення руди залізної), торговельних зносин. Хоч могили не подали хронологічних дат сеї культури (якими звичайно бувають монети), однаке сама культура (гончарні вироби на колесі), пановане заліза й срібла в виробах і т. і. дають спроможність припасувати її до останніх віків доісторичного періоду, а тим самим до Деревлян, що в той час тут мешкали. Вислідки проф. Антоновича, як згадано, мають ще те значення, що вияснюють етнографічні межі деревлянського народу, про які історичні джерела дають дуже невиразні відомості: границями для зазначеного похоронного типу були Ірпень на сході і Рось на східному півдні; північні межі вияснюють недавні розкопування проф. Завитневича в районі Припяти; дуже добре було-б, коли-б хто взяв на себе вислідити дальше на південь і на захід межі деревлянського типу; се дало-б можливість зазначити й похоронні типи їх сусідів західних і південних, а що до останніх — се особливо важно, бо тільки хиба археологія може докладно обяснити і поповнити бідні й невиразні звістки джерел про заселення південних країв України. Видана праця проф. Антоновича розкішно, оздоблена mapами й рисунками, як звичайно видання петербурзької Археологічної комісії.

М. Г.

Отчетъ Императорской Археологической комиссии за 1891 г. СПб. 1894, ст. 188, in fol.

Петербурзька археологічна комісія, маючи велику запомогу урядову, єсть головним ініціатором археологічних вислідів в Росії. Давнішими часами майже виключно цікавилась вона класичною культурою Чорноморського берега, аж останніми часами уділяє кошти на висліди і в інших краях. З справоздання знати, що й того року (1891) чимало зроблено розкопувань на території України, але не було майже ведено систематичних і на ширше вимірених вислідів, і розкопування мали характер здебільшого спорадичний. Так розкопана одна могила на Донцю, одна в Акерманщині, по одній в Херсонщині, Катеринославщині; трохи більші розкопування в Київщині, коло Витичева й Кальника. Доложено автентичні дневники акерманського розкопування проф. Кнауера (анальгічного з попереднім єго розкупованням, оголошеним в Членях Київського істор. товар.) і кальницького проф. Антоновича. Се останнє подає оригінальний тип ховання, характеризований грандиозною деревяною й земляною будівлею (могила й досі була більш 6-и метрів звишки) і дуже бідною культурою похорону (бронзові стріли, в другій — ще залізний ніж); тип сей можна заличити до варіантів т. зв. скитського періоду (бо сей обіймає певне ріжні часи і ріжні народи). М. Г.

Мельникъ К. Каталогъ коллекціи древностей А. Н. Поль, въ Екатеринославѣ Вып. I. Київ, 1893. V + 218 + 14 таблицъ.